

Nikola BENČIĆ
Željezo/Eisenstadt

GAŠPAR GLAVANIĆ (1833.–1872.) ZAČETNIK NOVIJEGA GRADIŠĆANSKOHRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

U prilogu se prati djelatnost Gašpara Glavanića (kao začetnika novijega razvoja gradišćanskohrvatskoga književnog jezika) u uvjetima gradišćanskohrvatske jezične neustaljenosti. Prikazuju se i vrednuju Glavanićevi objavljeni prilozi jezično usmjereni u vremenu (sredina XIX. stoljeća) kada su se sukobljavale pisana tradicija i noviji pogledi na jezik, posebice s gledišta većeg ili manjeg oslonca na književnojezična događanja u matičnoj zemlji Hrvatskoj.

Glavanićevo je kratkotrajno djelovanje svojevrsan upaljač usnule kulturne scene Hrvata u zapadnoj Mađarskoj i nezanemarljiv korak u razvijanju jezične problematike između Matijaša Laaba, Mihovila Nakovića i Mate Meršića Miloradića u tom razvoju koji nikad nije bio jednosmjernan.

Sredinom XIX. stoljeća gradišćanskohrvatski je jezik, u onom vremenu još jezik zapadnougarskih Hrvata¹, došao u dvoumicu. Jezične ideje iliraca do Hrvata zapadne Mađarske nisu dopirale, skoro da nisu ni bile poznate. Tek je Fran Kurelac, koji je 1846. i 1848. proputovao veći dio zapadnomadžarskih hrvatskih sela², sakupljajući narodne pjesme, tim Hrvatima skrenuo pozornost na jezični razvoj u Hrvatskoj. To ne znači kako oni i prije nisu razmišljali i raspravljali o pitanjima jezika, kao npr. Matijaš Laab (1746.–1823.) ili Jožef Ficko (1772.–1843.), ali sve je to bilo nestručno³, možda više kao neka vrsta jeremijade o jeziku u kojoj se osjećala potreba za promjenom, samo se nije znalo kako joj pristupiti.

Tek odredbama ministarstva, za vrijeme Bachova apsolutizma (1851.–1859.), moraju i zapadnougarski Hrvati, u jezičnom pitanju, zauzeti jasan stav, naime, država je

¹ Do 1921. veći je dio današnjih gradišćanskih Hrvata pripadao Zemljama sv. Stjepana, dakle kraljevini Mađarskoj, a manji dijelovi Austriji i Moravskoj.

² Fran Kurelac, Iz mogega života i putovanja po Ugrskih Hrvatskih, u *Jačke ili narodne pjesme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po župah Soprunskoj, Mošonjskoj i Železnoj na Ugrih*, Zagreb, 1871, IX–LIV.

³ Nikola Benčić, Hrvatski narodni prepород i zapadnougarski, danas gradišćanski Hrvati, u katalogu *Ilirski pokret i Hrvati u zapadnoj Ugarskoj*, Zagreb, 1987., 33–42, hrvatsko-njemački.

jasnom linijom odredila svih Hrvatima, i zapadnomadžarskima, jedinstven jezični pravac, što je kod njih izazivalo otpor i očigledan stav za svoju jezičnu varijantu. Predsjedatelji *školskih stolica*, a to su u ono vrijeme bili župnici, jednodušno su odbijali udžbenike iz Hrvatske⁴. Njihova je izričita želja bila prevesti sve te školske knjige u ovdašnju, prihvaćenu nadregionalnu varijantu, što se uskoro i ostvarilo knjigom *Počelnica*, 1859., koju je priredio Gašpar Glavanić.

Godinu prije, 1858., odgovorni je školski nadzornik za hrvatsko školstvo, Fabian Hauszer⁵, izdao *Kroatisch-deutsches Wörterbuch für Schullehrer. Mit besonderer Rücksicht auf den Dialekt der Kroaten in der Raaber Diözese*, koji je bio predviđen za školsku upotrebu i približavanje hrvatskom ilirskom jeziku. Međutim, to nije bio rječnik zapadnougarske čakavske varijante, nego sastavljen po *ilirskim* rječnicima Richter–Ballmana 1839., 1840.; Mažuranić–Užarevića 1842.; Drobnica 1846.–1849.; Frohlich–Veselića 1853. i 1854. »Was nun die linguistischen Lösungen betrifft, die für die Schriftsprache und auch für die Rechtschreibung der burgenländischen Kroaten vorschlagt, sei hervorgehoben, dass er in allem den zeitgenössischen Strömungen in Kroatien, sowohl in der Sprache als auch in der Rechtschreibung, folgt«⁶. Ujedno, to znači kako je po prvi put primijenjena, u ovim pokrajinama, g a j i c a, moderna suvremena pravopisna rješenja hrvatskoga jezika. To je ujedno odredilo i vodeći motiv jezične linije za sljedeća desetljeća. Već u to vrijeme, razvijaju se jasne jezične smjernice; na jednoj su strani bili zastupnici za brzo i odrešito prilagođavanje hrvatskom književnom jeziku, a na drugoj oni koji su zastupali samostalni zapadnougarski, dakle gradišćanskohrvatski razvoj. U tome se, u posljednjih 150 godina, nije ništa promijenilo. Gradišćanski su Hrvati lavirali između jednoga i drugoga stava, a za sada su u snažnoj fazi umirenja samostalne gradišćanskohrvatske linije.

Glavni začetnik takva razvoja jest Gašpar Glavanić, rođen 4. siječnja 1833. u Štikapronu, danas Steinbrunn, onda još Stinkenbrunn, mađarski Budoskut (tada je to bilo

⁴ U biskupskom arhivu u Đuri čuva se pismo Štefana Francsitsa, župnika u Cindrofu/Siegen-dorfu/Czinfalvi, od 7. prosinca 1852, br. 1596, kao i od 13. siječnja 1853., u kojem kaže: »Quod in nostra plaga nullus, adiuveniat Sanator Animarum, nullus etiam Ludi Magister, aut Auxiliaris Docens, qui Methodum lingua in qua scripta Documenta in Oris nostris habitantium populorum concinnantur, nec lingua in qua in quotidiana Conversatione, cum advisentibus populis, Parochianis nostris, necessaria et utilis foret.« – a) među zapadnougarskim Hrvatima nema dovoljno izobraženih učitelja u novoštokavskom hrvatskom jeziku; b) »slovenski« – u našem slučaju to znači ilirski (hrvatski) što se veoma razlikuje od onoga što se govori u našim krajevima, tj. među zapadnomadžarskim Hrvatima; c) slavenski jezik nije jezik naučenjaka, niti pismenih dokumenata u ovoj pokrajini, niti jezik politike, a još manje jezik komunikacije sa susjedima (Mađari, Nijemci, Slovaci). Prema tome Frantsits postavlja pitanje – kome bi koristio ilirski jezik.

⁵ Fabian Hauszer, rođen u Rosvaru, danas Slovačka, Rusovce 1790. (?), studij bogoslovije završio je 1815. i bio od 1822. rosvarski župnik. Umro je 1. kolovoza 1871., u Bedy Vince, Gyoregyhazme-gye multjabol. III. A gyori szekeskaptalan (Iz prošlosti durske biskupije, Durska stolna crkva), Gyor, 1937, 479–480.

⁶ Valentin Putanec, Fabian Hauszers »Kroatisch-deutsches Wörterbuch« (1859.) für die Schulen im burgenländischwestungarischen Raum, *Burgenländische Haimbablätter*, 1982./4., 147–156.

čisto hrvatsko selo, koje je u prošlim stoljećima dalo gradišćansko-hrvatskoj kulturnoj sceni velika i zaslužna imena, danas se skoro već potpuno asimiliralo). Zaređen je za svećenika 31. kolovoza 1857. u Đuri (mađ. Győr), bio je kapelan u Đuri i Šopronu, pa ceremonijar biskupa Janosa Šimora, nastavnik u katoličkoj učiteljskoj školi u Šopronu, župnik u Vedešinu/Hidegsegu, jednom od malobrojnih kajkavskih sela u zapadnougarskom prostoru koje mora Glavanić, kao »zatičar hrvatske riči«, napustiti⁷ i biti premješten u Vorištan/Hornstein/Szarvko, gdje je već poznat kao vođa duhovnog pokreta među zapadnomadžarskim Hrvatima. Umro je prilično mlad, u 40. godini života, 19. prosinca 1872., u nejasnim okolnostima. U Vedešinu se upoznao s učiteljem Vedešincem Jurjom Horvatom (1830.–1871.) i s njim počeo izdavati *Kerstiánszko-Katolicsánszki Kalendar*, 1864., još uvijek pisan mađarskom ortografijom, oko kojega su se počeli okupljati hrvatski intelektualci i počeli raspravljati i o jezičnim problemima zapadnougarskih Hrvata.

Druga knjiga napisana gajicom jest *Počétnica*, 1859., što ju je Gašpar Glavanić priredio po *Počétnici za katoličke učionice u austrijskoj carevini*, koja je izašla u Beču 1853. One su sadržajno identične, samo što se štokavska prepisala u čakavsku varijantu zapadnougarskih Hrvata. U onom vremenu, u školi to znači smjeli pedagoško-metodski skok, jer su svi ostali (crkva, uprava) trebali još nekoliko godina, i više desetljeća, dok nisu prihvatili gajicu. Glavanić je priredio za crkvenu upotrebu *Evángjelja, epístole i Štenja* 1860. te za nas vrijednu školsku knjigu *Pèrva štánka*, u kojoj je u 2. dijelu poglavlje »Podučavanje u jeziku« (str. 127–154), a to je ujedno prva poznata tiskana gramatika za zapadnougarske Hrvate. Tu je gramatiku učitelj Miho Naković (1840.–1900.) priredio 1877. kao pojednostavljenu posebnu školsku knjigu s naslovom *Podučavanje u jezikoslovlju. Za učitelje i školare*, 43 stranice. Glavanićeva knjiga ima kao prvobitni cilj: »Pèrvi počétki slovnice i pèrvo pismene podučavanjo« (sic!), pojedina teoretska razlaganja, uvijek s kratkim vježbama.

Glavni sadržaji:

Prvi dio – Pervo razdelenje: glasova – glaški, samoglasnici – samoglaški, ě (jat) »onako izgovarati kako je u kom selu ili krajini obično narečje (dialek)«, suglasnici – suglasniki, vokalizirano *r*: *perst, kerst, derva* ali i *prst, vrndati, brdo*, slova: *č = ch* ali u prezimenima *ch: Škarich*, *c = cz*, *č = cs*, *s = sz*, *ž = zs*, *š = u* njemačkoj *sch*, mađ. *s*, razlika između *i, e* i *ě*, pa *l – lj, n – nj, d – dj, g – gj*, neke forme u narječju i književnom jeziku sa zaključkom: »Naš jezik ima već ... narečjov: ali pisati je treba jednim književnim jezikom«, rod imenice – spol, jednina – množina – jednobroj i višebroj, imenice – imena, slogovi i dioba – slovke i njihovo razstavljanje, glavni i pokrajni slogovi – glavne i pokrajne slovke, završeci – dočétki, prijedlozi – začétki.

Drugi dio – Drugo razdelenje: imenice – samostasvna imena, pridjevi – pridavna imena, glagoli – glagolji, pomoćni glagoli – glagolji pomoćni, sprezanje –

⁷ Martin Meršić, Gašpar Glavanić, pjesnik i urednik hrvatskoga kalendara, *Kalendar Gradišće*, 1953., 57–65.

spreznja, deklinacija — sklonitba, deklinacija imenice s dodacima (pridjev i zamjenica) — samostavno ime s-privdavnim, imenica sluga, imenice s produžetkom — samostavna imena s dočetki: *be, će, le, ne, re, se, te* (*tele — telete, ždribe — ždribeta, dite — díteta* itd.).

Treći dio — Treto razdelenje: rečenice — izreke, pravopisni znakovi — razstavni znaki, složene rečenice — složene izreke, lične zamjenice — osobna zaimena.

Četvrti dio — Četerto razdelenje: naglasak — naglasak riči, rečenični naglasak — naglasak izrekov, izdizanje glasa— oštrenje glaškov, otezanje glasa — protezanje glaškov, razlaganje i prijeri različnih naglasaka — naglasivanje, srodnost riječi — rodbina jedne riči.

S kalendarom 1864. oko Glavanića i Horvatha okupio se malen krug svećenika i učitelja koji su pokrenuli diskusiju oko jezika. Već u prvom tečaju kalendara Aleksander Robica, dolnjopoljanski župnik, člankom »Vszaki pocsetak je tezsak« (str. 19—23) zastupa umjerenu reformu jezika, ne previše i ne prebrzo, svakako sa željom približavanja »k-jeziku nasih hervatszkih bratov«⁸.

Ali, već 1865. u kalendaru, Glavanić, u prinosu »Zabavno-poucsni Razgovor o hervackom pravopiszu« (str. 69—76) odlučno, ironično i oštro nastupa protiv konzervativaca koji brane staru jezičnu formu. Glavanić je izabrao literarnu formu dijaloga, disputa, u kojem raspravlja Dobrohotnich, koji zastupa mišljenje samoga pisca, s protivnicima, tipičnim karakterima iz života zapadnougarskih Hrvata: Nevernich, Poszvidocsich, Dvojejsich i Szebojejsich. Posvidocsich otvara diskusiju tvrdnjom: »... i po hervacku (sze) dadu najvazsnije isztine jacseno popiszat«, što Miloradić u pjesmi »Naš jezik« 1918. formulira u ponovno: *Glejte, to je ča željim / S jačkami pokazat svim! Prost živari naš jezik / Sam prez škole i prez knjig, / pak si još štent!*, jer je izgleda ostala oštrica napada kako se u tom jeziku ne mogu pisati pjesme i da to nije »po h e r v a c k u«, nego »s zkoru pol ilirszkih ricih«. Kod toga se odmah ispostavlja da Nevernich ni pojma nema o tome što su »ilirske« riječi. Izgleda kako njemu »ilir-

⁸ »Hervatszkomu jeziku nase krajine ide kot vodi, ka vszenek na jednom mesztu sztoji. Ali sze ona izjapi, toje: od szunca i vetra potrosena posztiane; ali zacsnie gnjit, i na meszto csiszte vode i mas szmerdljivu kaljussu... Ja miszlim, ali budmo hervati, a to dobri; ar uzato moremo jos i vech drugi jezikov znat, kot jih i zvechega znamo i nasu ugarszku domovinu ljubiti; ali usztavno szadsnji nas pokvareni jezik i govorimo drugoga. Ja znam, chete rech: mi volimo pervo, a vszakomu csloviku je matrinszki jezik szladak.

Nut ada, chemo szlozsit szkupa! chemo zacset bolj, sat csa je pokvareno, ali csaje prevech od zad usztalo. Zveszeljem szpominam, da szu sze jedni jur ganuli navo delo; ali prez onoga, dab jednoga ali drugoga zbantovat zselil, moram upamet zet da szu dva szkradnje pute hodili. Ar medtimtoga daje jedan csiszto pri sztarom osztal, je drugi prevech novoga zel. Jedno kot i drugo miszlim je skodljivo. Znamo kako tesko je kod nasz knjige van dat. Nase terszenje mora ada bit k-jeziku nasih hervatszkih bratov sze priblizsavat, da budemo mogli z-csaszm njihove knjige hasznovat. To ali neszmi naglo pojti! K-tomu je potribno njihova pizszanja verszt (nacsin), i one ricisi ke oni zviska nasi i maju, sze naucsit. Ovo ali csasza Potribuje!«. — *Kerstjanszko-Katolicsanzski kalendar*, 1864., 19-20.

ski« služi za tuđe, neuobičajeno, a daje i primjere: *vsze, vszenek, vszaki, gdo, gde, tko, htíl* ili naše »cserkami, piknjami na ilirszko lice szfukszane: al, csaj, nij, z-neba neb, zsen z-ljudi i td.«. Po njemu bi morale biti pisane »kot je va sztarih hervackih knjigah — va priszicskih«⁹. Čim Nevernich ustvrđi kako su »prisički knjige« po nasu, najverlije pizane«, pukne Dobrohotnichu žica i točku za točkom ukazuje na pogreške i jezične manjkavosti tih knjiga. »Szpiszatelj priszicskih knjig ni jednoga pravila (regule) grammaticsnoga ni syntakticsnoga nij poznal; da nij imal ni idee o hervackom pravopiszu (Rechtschreibung); da nij poznal padezsev (casus); a nij znal, kada sze ima hasznovat: verbum durativum, reciprocum, frequentativum, iterativum; nij znal kada ima szta vrime durajuče (tempus imperfectum), proslo, davno proslo buduče (futurum exactum); njemu j optativ i conjunctiv vsze jedno, infinitiv i supinum opet vsze jedno, nezna declinirat, szklanjat; nezna razlikovat predlogov (praepositio); ne pazi na mala ter, velika szlova; da, jos szkoro na nijednom mesztu ne posztavi dobro pizmenih zlamenjev (,—kr.—!) mnogo drugih pogrissak sze nahaja va tih knjigah, i jedna nedoszlednost (in consequentia) drugu vaganja« (str. 70). Sva ta predbacivanja eksplicira na primjeru »Szpodoba od Tezsakov va vinogradi«¹⁰, a među primjerima *-h* u Gpl pridjeva i zamjenica i Lpl imenice, *vsz* i *sze*, *j*, *s* = *Š* i *zs* = *š*, *ch* = *č*, *j* i *y*, palatalizacija, asimilacija, epentetsko *l* i mnogo drugoga.

Glavanićeva kritika o Fickovu jeziku samo je donekle opravdana. Ficko je vrlo uspješno primjenjivao pravopisna i gramatička pravila po usmenoj predaji i uobičajenoj pismenoj normi iz XVIII. stoljeća, a Glavanić je poznao i imao na raspolaganju cjelokupni jezični razvoj Hrvatske sve do 60-ih godina XIX. stoljeća.

Nažalost, nemamo ondašnjega svjedočanstva iz krugova zapadnougarskih Hrvata o tom Glavanićevu jezičnom djelovanju. Ali, Franjo Kuhač, u svojoj putopisnoj crtici iz zapadne Ugarske¹¹, koju on naziva »malom Hrvatskom«, piše kako Glavanić »previše se trseć jednim mahom nije sve pokvario: On nije naime samo naš pravopis, nego i naše školske knjige diktatorskom nekom silom tamo htio uvesti, da ondešnje Hrvate odciepljene od majke domovine tako privede u kolo naše hrvatske knjige. Namjera ova bila je bez sumnje vrlo plemenita, ali žalibože praktično ne promišljena, jer ako je i istina, da se bečka vlada ne otíme tome, da se Talijani u Istri i Gorici po školah živo bave književnom talijanštinom, to se Slovjenom ne mjeri istom mjerom osobito u Ugarskoj,¹²... Glavanić od svih je strana naišao na silan otpor, da njegovi ga glava-

⁹ Prisičke knjige su od Jožefa Ficke, koji je velik broj svojih pobožnih knjiga izdao samo pod sintagmom »Preszicski Farnik, Priszicski Farnik«.

¹⁰ Szpodoba od Tezsakov va vinogradi, Zapovidi od lyubavi bosje, i blisnyega, u *Kratak pregled novoga Zakona*. Soproni, 1824, str. 110-115 (Mt 20, 1-16 Poslenici u vinogradu).

¹¹ Franjo Kuhač, Među ugarskimí Hrvati. Putopisna crta. *Vienac*, Zagreb, 1878., pretisak u Črnja - Valentić - Benčić, *Gradišćanski Hrvati*, Zagreb, 1973, 247.

¹² Tu se vara Kuhač - Glavanićevu i Hauszerovu reformu odbili su sami svećenici i učitelji, kako nam to svjedoči pismo cindrofskoga župnika Štefana Frantsitsa biskupskom uredu u Đuri od 7. prosinca 1852., br. 1596.

ri i proganjahu, a narod i njegovi vodji esapili su ovako: Ako naš jezik ni za školu ni za drugo ne valja, pa ako ga valja zamieniti drugim novljim, mi još najvolimo poprimiti magjarski, jer evo živimo u Ugarskoj, te od nas svaki magjarski jezik razumije kao i ilirski, ako ne još bolje... Da je Glavanić sa svojom osnovom prodro narod bi tečajem vremena zaboravio svoje dosta puta originalne i plastične izraze...«. Iz toga, po mojem mišljenju, proizlazi samo da Kuhač nije shvatio značaj Glavanićevih jezičnih nastojanja za zapadnougarske Hrvate. Rad na polju jezičnoga razvoja svraća (možda silom) pozornost zapadnougarskih Hrvata na vrlo ozbiljno pitanje njihova jezika, jer uveo je gajicu u školu, okupio je najbolje Hrvate zapadnomadžarskoga prostora oko sebe s namjerom obnavljanja, tj. provođenja narodnih preporoditeljskih ideja i među tom zbočnom granom Hrvata. I ako gledamo razvoj do Prvoga svjetskoga rata, koji je svakako pokrenuo, inicirao Gaspara Glavanića, tada moramo zaključiti kako to razdoblje spada među najplodnije i najkonstruktivnije od svih dosadašnjih.

Ne bi bila potpuna ova slika ukoliko ne bismo upozorili ovdje na njegove, za svoje vrijeme u svakom pogledu vrlo napredne pjesme kao što su: »Srićan seljak«, o problemu sela i grada, koji je tek u onom vremenu počeo bivati aktualan među oslobođenim zapadnougarskim hrvatskim bivšim kmetovima; pedagoško-didaktičku pjesmu »Sarić i Cvilko« o nadarenosti i potrebi učenja u mladim godinama; epsku pjesmu o posljedicama alkoholizma »Ja znam jednu jačku« i to, za ono vrijeme, na neobično pravilnu, čistu i lijepu hrvatskom jeziku i po ondašnjim suvremenim pjesničkim normama. Isto tako moramo istaći i neke druge njegove pjesme, popjeve pobožnovjerskoga sadržaja, koje su objelodanjene u *Crikvenom jačkaru*¹³: opširniju epsku poučnu pjesmu »Doktor decius sumporatus! Egzegeta lažljivatus! Kateheta prokletatus!«, u kojoj Lucifer razlaže deset Božjih zapovijedi. U župničkom arhivu Vorištana čuva se i jedan Glavanićev rukopisni molitvenik iz 1872., a zna se i o prikupljanju materijala za veći prikaz kulturne povijesti zapadnomadžarskih Hrvata, do čega, zbog njegove rane smrti, nije došlo.

Zapravo je Glavanićevo kratko djelovanje inicijativni upaljač usnule kulturne scene Hrvata u zapadnoj Mađarskoj i organska kopča u razvijanju jezične problematike i razvoja između Matijaša Laaba, Mihovila Nakovića i Mate Meršića Miloradića, a time živi korak u tom razvoju koji nikad nije bio jednosmjernan.

¹³ Mihovil Naković, Martin Borenić, *Crikveni jačkar*, u Gjuri (Gyor), 1901.: br. 89. O grišnici v grihu mertvi, 100. Stala j majka pod propelom, 129. Hvali, Crikva, Spasitelja, 155. Ave zvezda morja, 181. Vsako vrime slavi, 190. Jesus! slugam daj proštenje, 196. Vsi, ki živu i gorljivu ljubav (Od sv. Ane), 201. Vsi, ki boga iz pravoga serdca (Od sv. Štefana mučenika), 243. O smert ljuta, o smert kruta, 252. O mili Spasitelj! 255. Pogled sada simo (Pri pokopu junaka), 257. Stoper mi se j otperl žitak (Pri odrašćenom ditetu).

GAŠPAR GLAVANIĆ (1833-1872)
THE FOUNDER OF MODERN BURGENLAND CROATIAN
LITERARY LANGUAGE

Summary

The article discusses the literary and philological work of the priest Gašpar Glavanić, Burgenland Croat from Western Hungary, who lived from 1833 to 1872. In that period, opposing linguistic trends evolved: some philologists advocated a rapid and resolute adaptation to the literary language of Croatia, while others favoured the independent West-Hungarian variant, i. e. further development of Burgenland Croatian.

Alone and in cooperation with others, G. Glavanić published books in Hungarian orthography (e. g. *Kerstianszko-Katolicsanszki Kalendar*), and later in Gaj's spelling (e. g. *Početnica* and *Evangjelja, epistole i Štenja*). He also published *Perva štanka* with a chapter dedicated to language instruction («Pođučavanje u jeziku»), which is considered to be the first published grammar for West-Hungarian Croats. Continuing his culturological and philological work, G. Glavanić wrote his *Zabavno-poucsni Razgovor o hervackom pravopiszu*, in which he resolutely and sharply opposed the conservatives who defended the old linguistic form.

Glavanić also wrote poems on the problems of village and town (e. g. »Srićan seljak«), on nationality («Sarić i Cvilko«), etc. Due to all these activities, G. Glavanić can be considered a major promoter of Croatian culture in Western Hungary who provided an organic link in the development of linguistic studies between Matijaš Laab, Mihovil Naković and Mate Meršić Miloradić, and gave an invaluable contribution to its development.